

Ordförandebeslut

2026-06-02

Diarienummer: 26AFN105

Handläggare:

Therése Sahanen
therese.sahanen@gavle.se
026-17 97 58

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

Svar på remiss nya föreskrifter för Bostad med särskild service enl. LSS 9§8

Beslut

Att anta yttrandet som sitt eget.

Sammanfattning av ärendet

Arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden, Gävle kommun, har tagit del av Remiss av författningar om bostad med särskild service enligt LSS, dnr 4.1-10777/2026 och lämnar härmed följande yttrande.

Yttrande avseende höjt kompetenskrav – behov av tidplan för införande

Arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden i Gävle kommun ställer sig positiva till ambitionen att höja kompetensen inom bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS. Förslaget ligger väl i linje med behovet av att stärka kvalitet och trygghet för målgruppen.

Nämnden ser dock ett behov av ett förtydligande avseende tidplan för införandet av de höjda kompetenskraven. Kravet på eftergymnasial utbildning för personal utöver föreståndare som ger omvårdnad och service som föreslås träda i kraft 1 juli 2028 är en allt för snäv tidplan mot bakgrund av nedanstående argument:

- Genomförande

De föreslagna kraven innebär en omfattande omställning vad gäller

kompetensförsörjning. Det råder redan idag brist på personal med efterfrågad kompetens, vilket gör att en alltför kort tid för införande riskerar att försvåra både rekrytering och bemanning.

- **Utbildningens omfattning**

Den utbildning som krävs för att uppfylla de höjda kompetenskraven kan genomföras på ett år vid heltidsstudier eller två år vid studier på halvfart. Detta innebär att en betydande andel av befintlig personal behöver ges reella förutsättningar att genomföra utbildning parallellt med arbete. Tidplanen behöver därför ta höjd för denna utbildningstid.

- **Kontinuitet**

En alltför snabb implementering riskerar att påverka kontinuitet och relationer negativt genom ökad personalomsättning eller omställningar i personalgruppen.

- **Behov av övergångsbestämmelser**

Vi ser ett behov av tydlighet som möjliggör:

- successiv kompetenshöjning av befintlig personal
- planerad kompetensutveckling över tid
- rimliga möjligheter att kombinera arbete och studier

Sammanfattande bedömning och förslag

Nämnden bedömer att höjda kompetenskrav är en viktig och nödvändig åtgärd för att stärka kvaliteten i verksamheterna. För att uppnå avsedd effekt utan negativa konsekvenser för verksamhet och målgrupp behöver dock tidplanen för införandet förtydligas och anpassas till de faktiska förutsättningarna, inklusive utbildningens omfattning.

Mot denna bakgrund föreslår nämnden att införandet sker successivt under en period om upp till 5 år. Detta bedöms ge tillräckliga förutsättningar för:

- att befintlig personal ska kunna genomföra nödvändig utbildning (1 år heltid eller 2 år halvfart)
- att säkerställa stabil bemanning och god kontinuitet för barn och unga
- att huvudmännen ska kunna planera kompetensförsörjningen på ett hållbart sätt

En sådan införandeperiod, i kombination med tydliga övergångsbestämmelser, är enligt nämndens bedömning en förutsättning för ett kvalitativt och långsiktigt hållbart genomförande.

Yttrande avseende kompetenskrav – behov av förtydligande av hälso- och sjukvårdens ansvar

Arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden ser positivt på att Socialstyrelsen tydliggör vilka kunskaper personal i bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS bör och ska ha. De föreslagna bestämmelserna i 5 kap. 1–2 §§ bidrar till att stärka kvaliteten i stödet och öka förutsättningarna för ett tryggt och professionellt bemötande.

Samtidigt anser nämnden att förslaget behöver kompletteras med ett tydligare perspektiv på **hälso- och sjukvårdens ansvar**, i syfte att undvika att ansvar för medicinska och behandlande insatser i praktiken förskjuts till LSS-verksamheterna:

- **Risk för ansvarsförskjutning**

De kunskapskrav som anges – exempelvis gällande konsekvenser av funktionsnedsättningar samt barns fysiska, psykiska och sociala behov – är centrala. Det finns dock en risk att dessa kan tolkas som att personal inom LSS-boenden ska hantera uppgifter som i grunden faller inom hälso- och sjukvårdens ansvar.

- **Behov av tydlig ansvarsfördelning**

Det bör tydliggöras att LSS-verksamheten ansvarar för stöd, omsorg och omvårdnad i vardagen, medan **hälso- och sjukvården ansvarar för medicinsk bedömning, behandling, förskrivning (inkl. fysiska och kognitiva hjälpmedel) och uppföljning**.

- **Kompetens kontra ansvar**

Personalens kunskap om hälsa och funktionsnedsättningar är en förutsättning för god omsorg, men ska främst användas för att:

- uppmärksamma förändringar i hälsotillstånd
- initiera kontakt med hälso- och sjukvård/tandvård
- bidra till samordning kring den enskilde

Det är viktigt att det tydliggörs att detta inte innebär ett medicinskt behandlingsansvar.

- **Behov av strukturerad samverkan**

För att säkerställa en god och säker vård och omsorg behöver samverkan med hälso- och sjukvården tydliggöras som en central förutsättning. Detta innefattar tillgång till legitimerad personal samt fungerande samverkansrutiner, vilket delvis tydliggörs i 4 kap. 13 §.

Förslag till förtydligande i föreskriften

För att minska risken för otydlig ansvarsfördelning föreslår nämnden att ett tillägg, med följande innebörd, görs:

”Personalens kunskap enligt denna bestämmelse innebär inte att verksamheten övertar hälso- och sjukvårdens ansvar. Medicinska bedömningar, behandlande insatser, förskrivning (inkl. fysiska och kognitiva hjälpmedel) och uppföljningar ska utföras av hälso- och sjukvårdspersonal enligt gällande lagstiftning. Personal inom LSS-verksamheten ska ha kunskap som möjliggör att uppmärksamma behov av hälso- och sjukvård/tandvård samt medverka till att sådan kontakt etableras”.

Sammanfattande bedömning

Nämnden bedömer att de föreslagna kunskapskraven är välmotiverade och angelägna. För att säkerställa ett tydligt och ändamålsenligt genomförande behöver dock ansvarsfördelningen mellan LSS-verksamhet och hälso- och sjukvård tydliggöras.

Ett sådant förtydligande bidrar till:

- att rätt kompetens används i rätt del av verksamheten
- att minska risken för otydligt ansvar
- att barn och unga får sammanhållen och säker vård och omsorg

Tillägg – synpunkt avseende målgruppens involvering

Det bör särskilt uppmärksammas att någon fokusgrupp bestående av representanter från den aktuella målgruppen inte har tillfrågats eller involverats i arbetet. Detta innebär en begränsning i underlaget, då viktiga behov och erfarenheter från de som direkt berörs riskerar att inte ha fångats upp.

Även om intresseorganisationer har bidragit med erfarenheter och synpunkter kan dessa inte fullt ut ersätta en direkt dialog med målgruppen. För att säkerställa relevans, kvalitet och träffsäkerhet i föreslagna åtgärder är det därför angeläget att målgruppen ges möjlighet att bidra med egna perspektiv. Avsaknaden av sådan förankring kan påverka både utformning och genomförande negativt.

Tillägg – synpunkt avseende vitesföreläggande vid ej verkställd insats

Det finns anledning att problematisera det faktum att kommunen riskerar att tildömas vite för ej verkställd insats även i de fall där den enskilde eller dess företrädare tackar nej till erbjuden insats. Detta riskerar att lägga ett ansvar på kommunen för omständigheter som i praktiken ligger utanför dess rådighet.

När en individ av egna skäl väljer att avstå från en insats, trots att kommunen har uppfyllt sin skyldighet att erbjuda och planera verkställighet, aktualiseras frågan om rimlig ansvarsfördelning. Det kan ifrågasättas om nuvarande tillämpning i tillräcklig utsträckning beaktar den enskildes självbestämmande i förhållande till kommunens verkställighetsansvar.

Detta riskerar även att leda till att statistik över ej verkställda beslut inte fullt ut speglar brister i genomförandet, utan snarare en komplex bild där individuella val blandas med organisatoriska förutsättningar. Sammantaget finns skäl att överväga om tillämpning av regelverket behöver utvecklas och moderniseras för att bättre balansera den enskildes självbestämmande mot kommunens ansvar.

Hans Backman

Ordförande Arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden

Gävle kommun